

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. a soudců JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D. a JUDr. Ludmily Valentové v právní věci žalobců: **a) M. J., b) J. P., c) Mgr. J. P., d) K. R. P., e) J. P.**, všichni zast. JUDr. Milanem Jelínkem, advokátem se sídlem v Hradci Králové, Dukelská 15, proti žalovanému: **Ministerstvo financí**, se sídlem Praha 1, Letenská 15, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2005, č. j. 7 Ca 282/2003 – 28,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2005, č. j. 7 Ca 282/2003 – 28, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Podanou kasační stížností, v níž žalobci jako stěžovatelé uplatňují důvod, který lze podřadit pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen s. ř. s.), se domáhají zrušení výše označeného rozsudku Městského soudu v Praze. Tímto byla zamítnuta jejich žaloba podaná proti Ministerstvu financí, v níž se domáhali vydání rozsudku, kterým by soud uložil žalovanému povinnost vydat rozhodnutí ve věci jejich návrhu ze dne 18. 6. 2003 na stanovení náhrady za znárodněný majetek, kterým je slévárna železa a kovů, strojírna v Růženině huti a Kvasinkách a speciální továrna na stroje pro domácnost, zapsaná naposledy před znárodněním v podnikovém rejstříku Krajského soudu v Hradci Králové, v odd. A II., položka 109, pod obchodní firmou „J. P.“.

Žalobci se na krajský soud obrátili se žalobou na ochranu proti nečinnosti správního orgánu podle § 79 a násl. s. ř. s.

Poté, kdy s touto žalobou neuspěli, podali kasační stížnost, kterou odůvodnili tím, že dekret prezidenta republiky č. 100/1945 Sb. je platným a účinným právním předpisem se silou zákona a z jeho § 8 vyplývá, že právo na náhradu za znárodněný majetek je dáno přímo dekretem a není vázáno na vydání dalších předpisů. Poukázali na § 11 odst. 5 dekretu, podle něhož pro řízení o náhradě platí předpisy o správním řízení. To, že nebylo vydáno vládní nařízení podle § 9 odst. 2 dekretu, není na překážku posouzení otázky, zda žalovaný má či nemá povinnost o návrhu žalobců rozhodnout, neboť procesní stránka věci je tu upravena samotným dekretem. Ani výjimečností ani délkou doby, která uplynula od nabytí účinnosti dekretu, nedošlo k jeho zániku či pozbytí platnosti nebo účinnosti. Zákonodárce měl mnoho příležitostí ke zrušení tohoto dekretu, ale nikdy tak neučinil a tím projevil svou vůli, aby účinnost dekretu trvala i nadále po přijetí restitučních předpisů. Stěžovatelé připomínají své právo vlastnické i to, že obdrželi jako právní nástupci původních vlastníků některé nemovitosti a některým byla poskytnuta finanční náhrada. Ovšem skutečností zůstává, že právním předchůdcům stěžovatelů byl znárodněn fungující podnik, jehož hodnota byla podstatně vyšší než hodnota původních nemovitostí, které byly součástí podniku. Stěžovatelé upozorňují na nálezný Ústavního soudu ze dne 22. 10. 1997, sp. zn. II. ÚS 192/96, v němž se uvádí, že prvkem protiprávnosti není samotný akt znárodnění, ale neposkytnutí náhrady. Samotný dekret tak není předpisem, na jehož základě ke křivdě došlo, protože sám zaručil úplnou náhradu za znárodněný majetek. Proto dekret prostřednictvím restitučních zákonů vykládat není zapotřebí. Účelem dekretu nebylo vyvlastnění bez náhrady, ale poskytnutí adekvátní náhrady nebylo dosaženo dodnes. Co se týče tvrzení, že dekret nezakládá právní vztahy, namítají stěžovatelé, že tím nejsou dotčeny právní vztahy již vzniklé, zejména právo na zahájení správního řízení o určení náhrady. Tvrzení, že nelze-li nic v současnosti podle dekretu znárodnit, nelze ani rozhodnout o náhradě (za majetek dříve znárodněný), postrádá logiku; tyto dvě skutečnosti nejsou k sobě v žádném vztahu a mohou existovat odděleně a nezávisle na sobě. Proto je právně možné a dobře představitelné, že by bylo rozhodnuto o náhradě za již znárodněný majetek, ačkoli nebylo rozhodováno o (novém, dalším) znárodnění. Tvrzení o nemožnosti aplikace dekretu v současnosti zpochybňuje základní principy právního státu a princip právní jistoty. Je-li právní předpis platnou a účinnou součástí právního řádu, nelze jej ignorovat konstatováním, že podle předpisu se již nerozhoduje. Stěžovatelé jsou toho názoru, že dekret jako hmotně právní norma dosud stále existuje. Nemožnost jeho aplikace by znamenala úplné popření jakéhokoli práva na náhradu za znárodněný majetek. Ve zde projednávaném případě stěžovatelé obdrželi alespoň částečnou náhradu podle restitučních předpisů, v jiném případě by však někteří ze stěžovatelů, kteří jsou zároveň právními nástupci akcionářů a. s. Fotochema, jejichž podnik byl rovněž podle dekretu č. 100/1945 Sb. znárodněn, neobdrželi za znárodněný majetek vůbec žádnou náhradu, protože restituční předpisy nepředvídají poskytnutí náhrady za majetek znárodněný akciovým společenstvem. Proto se požaduje, aby Nejvyšší správní soud rozhodnutí Městského soudu v Praze zrušil.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhl její zamítnutí a uvedl, že se ztotožňuje s právním názorem městského soudu, neboť stěžovatelé byli za předmětné znárodněné firmy odškodněni podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích a poskytnutí další náhrady by bylo duplicitním plněním.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost žalobců zamítl rozsudkem ze dne 14. 2. 2006, č. j. 5 Ans 8/2005 - 63, přičemž své rozhodnutí opřel o právní názor, podle něhož Ministerstvo financí není v současné době oprávněno postupovat podle dekretu prezidenta republiky č. 100/1945 Sb., neboť ho je v souladu s judikaturou Ústavního soudu třeba považovat za právní předpis, který již v současnosti nezakládá právní vztahy a nemá již konstitutivní charakter.

Ministerstvo financí proto nemůže ani rozhodovat o náhradě za znárodněný majetek, když navíc chybí prováděcí předpis ve smyslu § 9 odst. 2 cit. dekretu a neexistuje ani Fond národního hospodářství dle § 10 tohoto dekretu. Náhrada byla v daném případě poskytnuta podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, a proto bylo zcela na místě, že se návrhem stěžovatelů Ministerstvo financí odmítlo zabývat.

Proti uvedenému rozsudku Nejvyššího správního soudu podali stěžovatelé ústavní stížnost. Nálezem ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. I. ÚS 318/06, Ústavní soud rozsudek Nejvyššího správního soudu zrušil, neboť jím bylo porušeno právo stěžovatelů na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Ústavní soud především připomněl, že stěžovatelé brojili ve správním soudnictví proti nečinnosti žalovaného. Předmětem zkoumání tak byla toliko otázka, zda byl žalovaný povinen rozhodnout, nikoliv otázka, jak měl rozhodnout. Ústavní soud pak poukázal na závěry vyplývající z usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2007, č. j. 2 Ans 4/2006 - 91, publikovaného pod č. 1381/2007 Sb. NSS, se kterými se Ústavní soud ztotožnil.

Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v citovaném usnesení naopak nepřisvědčil právnímu názoru vyjádřenému právě v ústavní stížnosti napadeném rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 2. 2006, č. j. 5 Ans 8/2005 - 63. Dle názoru rozšířeného senátu je návrh, který je opřeny o platný právní předpis a který není podán zjevně mimo možnou působnost správního orgánu, jemuž je adresován, návrhem způsobilým zahájit správní řízení. Za situace, kdy nemožnost vyhovění návrhu vyžadovala obsáhlou právní argumentaci, nelze dospět k závěru, že se jednalo o podání, které účinky zahájení správního řízení nemá.

Ten, kdo se návrhem obrátí na správní orgán, má dle názoru rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu nárok na určitý procesní postup, který mu umožňuje bránit jeho právní pozici. Proto se také procesní předpisy tvoří - aby byla dána pravidla postupu jak žadatele, tak i správního orgánu. Z nich plyne jistota o předvídatelném a nepřekvapivém postupu správního orgánu. Pokud se takovým návrhem nikdo nezabývá, ztěžuje tím možnost uplatnění tvrzených práv a v návaznosti dále znemožňuje soudní ochranu podle § 65 a násl. s. ř. s.

Ústavní soud se pak ztotožnil s rozšířeným senátem Nejvyššího správního soudu i v tom, že ačkoliv podle dekretu prezidenta republiky č. 100/1945 Sb. byl příslušný rozhodnout o náhradách ministr financí, v současnosti je správním orgánem, který má dle tohoto dekretu rozhodovat, Ministerstvo financí. Ministr financí totiž není samostatným správním orgánem, nýbrž osobou stojící v čele správního orgánu – Ministerstva financí.

Nejvyšší správní soud, jsa vázán právním názorem vysloveným Ústavním soudem i rozšířeným senátem Nejvyššího správního soudu, kasační stížnost znovu posoudil a shledal ji důvodnou.

V posuzované věci nelze než připomenout, že žaloba podaná u Městského soudu v Praze je žalobou na ochranu proti nečinnosti správního orgánu ve smyslu § 79 a násl. s. ř. s. Nejvyšší správní soud se tedy v dané věci soustřeďuje pouze na otázku, zda je žalovaný povinen vydat rozhodnutí. Městský soud k této otázce poznamenal, že pokud bylo stanovisko žalovaného žalobcům sděleno neformálním přípisem a nikoliv správním rozhodnutím, nejednalo se o porušení práva žalobců na spravedlivý proces ve smyslu článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Nezbývá než konstatovat, že zmíněný právní názor městského soudu ve světle výše uvedených argumentů Ústavního soudu a rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu nemůže obstát. Stěžovatelé se na žalovaného obrátili s návrhem, jímž bylo podle § 18 odst. 2 správního řádu č. 71/1967 Sb. zahájeno řízení ve věci náhrady za znárodněný majetek podle dekretu prezidenta republiky č. 100/1945 Sb., a žalovaný má tudíž povinnost o tomto návrhu rozhodnout.

Nejvyšší správní soud tedy shledal kasační stížnost důvodnou a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude Městský soud v Praze vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne Městský soud v Praze v novém řízení (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 10. dubna 2008

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu